

Et par af de smukke gamle tyrkiske huse med deres balkoner af træfiligran i Jeddah.

det gamle Arabiens materielle udtryksformer. Det hæster knap så meget hvis man vil møde den ægte, klassiske araber i Mekkas og Medinas hellige land, for i de nye rigdomsbetingede omgivelser lever den uforfalskede ørkensson og mand videre, endnu stort set uforandret af mentalitet og i klæderagt. Han vil sikkert overleve længe endnu.

Fortid og nutid i et

Saudi-Arabien er i højere grad end noget andet land i verden på en gang fortid og nutid. Det er fortiden, der pludselig er ved at springe ind i nutidige rammer, uden at bringe sjælen med sig. Det er, som jeg konkluderede allerede efter de første dage i havnebyen Jeddah ved Rødehavet, i middelalderen, der korer i dollargrin. Sligt kunne de, der rejste med Wells' tidsmaskine, ikke opleve.

Blandingen af fortid og nutid skyldes ikke så meget, at saudierne sjæl og mentalitet ikke har kunnet omstilles så hurtigt, som de tekniske og materielle forandringer foregår. Den er i højere grad resultat af et ønske — hos de fleste udsatte — om at bevare traditionerne og frem for alt den muhamedanske religions altdominerende stilling, som den faktor, der styrer og regulerer hver borgers liv.

Det bygger på en anden og mere fremmedartet indstilling, end man vel møder i noget andet U-land i Afro-Asien. De fleste andre steder prøver stadig større kredse at efterligne Vesten — ikke blot i teknik men i klædedragt, livsvaner og opførsel. Trods alt, hvad vi har arvet fra arabisk kultur, er det lettere for en europæer at forstå en afrikaver end en saudier. Idealer og værdimålere er vidt forskellige her.

Den unge sheik og embedsmand fra informasjonsministeriet, Mohammed Massoud, der var blevet attachéeret os — den første danske præsidentdelegation, som har besøgt Saudi-Arabien — var typisk for de saudier, der er kommet i nærmere kontakt end de fleste med omverdenen og

ne ved omstændig eller sarkasme, kun et bagkontor, og hun måtte bringes og hentes hver dag i bil af sin mæd eller en mandlig amerikansk kollega.

Væk fra middelalderen!

I dag vises der fjernsyn fra to store, hypermoderne stationer i Jeddah og Riyadh tegnet fra en privat

Faisal vil gerne have dette straffesystem mildnet eller bragt mere i overensstemmelse med den ny tid. Der går rygter om, at han for nylig intervererede, da tre — af Saudi-Arabien meget få — prostituerede

oplyrede omstændigheder og derfor er adgangen til de to hellige byer også stadig forment ikke muligheden. 60 kilometer fra Mekka stanses alle vejfarende for at deres ryggen kan blive kontrolleret. De skal bl. a. citere et stykke

der høist kan være 3,5 millioner saudier. Ikke én mere, siger de. Denne uvished om bærskinstallet gør det umuligt at planlægge effektivt. Men kan en rader, der så lidt bremse heraf som af de vær-

IB DAMGAARD PETERSEN

Weserübung's forgænger - Studie Nord

Nyt lys over forspillet til 9. april

Var »Studie Nord« — forløberen for planen om at besætte Danmark—Norge — i virkeligheden et led i admiral Raeders magtkamp med Göring om førerstillingen inden for den tyske værnemagt? Dette spørgsmål søges besvaret af universitetsadjunkt Ib Damgaard Petersen på grundlag af selvstændige undersøgelser, støttet på nyt dokumentarisk materiale.

I FORBINDELSE med Hitlers planer om at udslette Czekoslovakiet med våbenmagt i foråret 1938 udbrod en strid mellem ham og hæren, der accentueredes af Hitlers samtidige forsøg på at skabe en over de tre værn stående Oberkommando der Wehrmacht, (OKW), der alene var afhængig af ham, og som skulle overtage ansvaret for udførelsen af de militærpolitiske og strategiske hovedlinier. I denne strid var en af Oberkommando der Wehrmachts officerer, Alfred Jodl, blandt de ivrigste talsmænd for enhedsledelsen over for hæren.

I forbindelse med hærens forsøg på at ændre Hitlers udenrigspolitik prøvede man at alliere sig med flådens øverstkommanderende, admiral Raeder. I stedet for at medvirke hertil så Raeder imidlertid sin fordel i at solidarisere sig med Hitler og OKW om enhedsledelsen og udenrigspolitikken. Enhedsledelsen passede ind i Raeders planer om en operationsplan fælles for de tre værn med flåden som det afgørende våben. Den udenrigspolitiske holdning, der bragte Tyskland i modsætning til England, begrundede en udvidelse af marinen. Set fra Raeders synspunkt

skulle dette politiske skaktræk i den følgende tid vise sig i høj grad retfærdiggjort. I en længere periode, hvor Hitlers strategi lagde an på kontinentale modstandere, og hvor forholdet til England reguleredes af den tysk-engelske flådeoverenskomst, var Hitler uimodtagelig for Raeders ønsker om en størstilet udbygning af flåden og opstillingen af et operationsplan med flåden som det afgørende våben. Fra begyndelsen af 1939 indledtes imidlertid opbygningen af en ny stor flåde, der ville sprænge rammerne for de tysk-engelske flådeaftale, og som tog sigte på et opgør med England fire til fem år senere, når de tyske oprustning var den afsluttet. Hermed gav Hitler flåden en ny betydningsfuld stilling i sin strategiske accepterede den maritime strategiske konsekvens i form af erobring af flådestøttepunkter ved Atlanthavet i Norge eller Nordfrankrig.

Denne akse imellem Oberkommando der Wehrmacht og Oberkommando der Kriegsmarine akt-

Storadmiral Erich Raeder Generalfeltmarskal Hermann Göring

— de to rivaler —

tualiseredes på ny efter krigsudbruddet. De allerede kniserklæringer tvang Hitler til at opgive den langsigtede flådeoprustning og i stedet satse på en hurtig indsats af hæren og luftvåbnet i en Blitzkrieg mod vestmagterne. Dette vilke tilintetgøre Raeders magtdrømme om flåden som hovedvåbnet. Forgæves foreslog Raeder et forceret u-bådsbyggeprogram med prioritet over de to andre værnsoprustningsprogrammer. Sagen var imidlertid ikke afgjort med Hitlers beslutning om at påbegynde en vestoffensiv. Hæren

var defenistisk indstillet og så med skepsis på Tysklands muligheder i et nyt stormagtsopgør. Som i 1938 ville Raeder kunne vente sin chance, når hærens kompakte modstand fik Hitler til at vende sig mod mænd, der var mere villige til at virkeliggøre de nationalsocialistiske drømme. Et tysk kvælertag om Englands forsyningslinier til søs var et brugeligt alternativ til en offensiv i vest, der havde al mulig udsigt til at løbe fast som i første verdenskrig. Raeder tabte imidlertid første runde. Generalerne bojede sig. Forinden havde Raeder

Den tyske ledelse vendt mod nord og havde her fundet støtte hos Alfred Jodl. Flåden havde ingen fordel af baser i Holland, Belgien, og udsigten til at vinde terræn så langt vest på som i Bretagne eller Normandiet bedømtes pessimistisk af hæren. Baser i Midt- og Nordnorge ville byde ubådene egnede udgangspunkter for Atlanterhavets krigsforførelse. Raeder var også her stødt på Hitlers modstand. Nu forsøgte han at ændre sin argumentation i præventiv retning. Den 25. 11. 1939 erklærede han over for søkrigsledelsen, at der var fare for, at tysk besættelse af Holland ville føre til en engelsk besættelse af Norge. Han gav heretter ordre til undersøgelser, der kunne imødegå denne eventualitet.

DEN FINSK-RUSSISKE vinterkrig, der brød ud 30. 11. 1939, ændrede med et slag scenen i Skandinavien. Den voldsomme indsats af store troppesyrker langes en bred front lod formode, at de russiske mål ikke var begrænsede. Som en understregning heraf optrådte den tidligere norske krigsminister Vidkun Quisling i Berlin i midten af december for at søge tysk støtte for en magtovertagelse i Norge. Quislings hævdeelse af, at der bestod en hemmelig aftale mellem Norge og England om engelsk besættelse af støttepunkter i Norge i tilfælde af, at Norge blev indviklet i en krig med en stormagt, (Rusland), slog hovedet på sømmet. Raeders understregning af faren ved en engelsk besiddelse af støttepunkter i Norge førte til, at Hitler på Raeders forslag gav OKW ordre til at udarbejde planer for en magtovertagelse med Quislings støtte eller med rent militære midler.

Interessant i denne forbindelse

107899

Landet er først fornylig lukket op, men saudierne er villige bytter fremmede.

er det, at Raeder her lagde en situation til rette for OKW, hvis mest fremtrædende officer, Alfred Jodl, tidligere havde vist sig positivt indstillet over for Raeders Norges-planer, og i hvis interesse det var at demonstrere OKWs koordinerende funktioner i forbindelse med kombinerede operationer af den type, som en besættelse af Norge ville fordre. I løbet af få dage havde Jodl udarbejdet en skitse til militær besættelse af Norge. Denne forelagdes 19. 12. for Hitler, der imidlertid gav ordre til, at den indtil videre skulle tilbageholdes. Denne ordre viser, at Hitler ganske kort efter sin første ordre 14. 12. ændrede holdning til projektet. Arsagen er ligetil. Optaget som Hitler var af lynfølelsen mod vest, måtte planerne i en besættelse af Norge gennem en præventiv aktion være uønskede. Igennem hele den efterfølgende planlægningsfase understreger Hitler gang på gang dette synspunkt. Umiddelbart efter 14. 12. stabiliseredes situationen i Skandinavien i mærkbar grad. Forestillingen om nær forestående norsk intervention i vinterkrigen viste sig forhastet, og både Norge og Sverige betonedede deres neutralitet stærkt.

Jodls operationskitse, der senere i marinens dagbog tituleres »Studie Nord«, er aldrig blevet fundet. Vi ved fra en beskrivelse af den, der gives i marinens dagbog, at den var en oversigt over de tyske operationsmuligheder i det norske rum, og at den var begrundet med, at England kunne udnytte den øgede tyskfiendtlige stemning, der var udløst af den finsk-russiske vinterkrig, til at sætte sig fast i Norge. Der pegedes endvidere på, at der bestod en fare for, at en tysk offensiv i vest kun-

ne tjene England som anledning til en besættelse af Norge.

Mere får vi ikke at vide om Jodls operationskitse. Det er imidlertid nok til at give stof til eftertanke. Det første argument kan fores direkte tilbage til Quisling. Det andet argument er imidlertid ikke Quislings, men, som vi har set, Raeders. Han gav 25. 11. ordre til at anstille undersøgelser for denne eventualitet. Disse undersøgelser kender vi i et vist omfang. Den svenske fil. dr. Carl-Axel Gemzell har således fremdraget et par studier, der lå færdige i midten af december, og som omhandlede muligheden for at beskytte sejladsen langs Norges kyster til Tyskland efter en præventiv tysk besættelse af Norge. Mærkværdigvis finder vi ikke nogen egentlig studie over selve denne besættelse. Vi har imidlertid set et argument hentet fra Raeder: dukke op i Jodls »Studie Nord«, og hermed hører forbindelsen ikke op. Selve betegnelsen »Studie Nord« peger mod marinen. De omtalte undersøgelser, der følger af ordren 25. 11., ligger i en mappe omhandlende en invasion i England, benævnt Studie Nord-West, og beskyttelse af Norge efter en tysk besættelse, benævnt Studie-Nord. Kun mangler vi som sagt selve invasionsstudien. Det er bemærkelsesværdigt, at Jodl i løbet af tre dage kunne tilendebringe en første operationsstudie i et område, der aldrig havde været tysk krigsskueplads, og med udgangspunkt i en taktik, der aldrig før var blevet prøvet i krigshistorien, midt i en kogende aktivitet, der gjaldt vestoffensiven. Forestiller vi os imidlertid, at der allerede omkring midten af december forelå ikke alene de omtalte undersøgelser over beskyttelse af kystsejladsen i Norge, men også

an ikke
Stiansfeldt - m-
måske var jo blot en musikalsk
nødvendighed - ellers kunne bør-
nene ikke se deres dirigent!

Man følte, der lå noget nedvurderende i omtalen af de opadvendte øjne. En insinuation om selvgodhed, og det er der intet af her. Navnlig ikke i forbindelse med børn. Respekten for børn er stor i brødremenigheden. I dens kostskoler var generatøner før noget andet sted, og det forbud mod korporation afstraffelse.

Juleaften

Nu her i ugen er til jul som den lille menighed til familiegæster i den næststørste sal i streghuset, som delvis virker som alderdomshjem. Salen er stor som en landskyrke, men lige så enkelt indrettet som den store sal: skellet mellem præst og menighed er bevidst udeladt. Her som alle andre steder i brødrenes bygninger er gulvet af store, brede egeplanker, hvidskuret og bestrøet med fint sand.

Juleaftensdag begynder man tid-

en egentlig invasionsstudie, som marinen efter fil. dr. Gemzells undersøgelser havde gode forudsætninger for at udarbejde, og at denne invasionsstudie blev stillet til rådighed for OKW, ser vi et fuldstændt spil fra Raeders side under udnyttelse af Jodls egen interesse i at fremme sagen. Raeder var nu godt på vej til at få realiseret en præventiv aktion mod Norge for eller i nær forbindelse med vestoffensiven, hvilket ville give marinen en forbedret udgangsposition og være et skridt på vejen til at trække Hitler ind i den maritime problematik igen.

RAEDER VAR DOG ikke den mand, der lod det blive ved halve forholdsregler i en så vigtig sag. Vi finder blandt marinens dokumenter en studie benævnt »Lagebetrachtung zur Studie Nord«. Den ligger som bilag til en skrivelse af 19. 1. 1940. Den dygtige amerikanske historiker Earl Ziemke har dateret aktstykket ud fra følgeskrivelsen og betragtet den som en viderebearbejdelse af Studie Nord, der den 13. 1. ifølge sokrigsledelsens dagbog indgik fra OKW. Herimod taler dog dens store grundighed, der gør det usandsynligt, at den er blevet til med få dages varsel. På den anden side viser benævnelsen, at den står i direkte sammenhæng med Studie Nord. Rent indholdsmæssigt forudsætter Lagebetrachtung en helhedsplanlægning svarende til den, vi må formode fandtes i Studie Nord. Endelig indeholder aktstykket oplysning om bestemte luft- og troppeenheder, der var øremærket for operationen, noget der lå uden for marinens egen kompetence.

Meget tyder således i retning af en udarbejdelse i tidsrummet 13.

Norden for det, som her er

Den er nok heller ikke blevet fundet, har været skrevet. Det er Jodls studie som er det.

et i Christiansfeld. Der er gudstjeste allerede klokken halvotte om morgenen i Sjøstrehuset, og her tæns lysene for første gang. Om aftenen holdes gudstjenesten i en store sal kl. 19,30. Det kunne synes akavet for mange efter almindelige julemåltidsvaner. Ikke desto mindre kommer der en halv årlig mellem 1200 og 1500 til denne gudstjeneste. Den må som alle andre brødre menighedsgudstjenester aldrig være længere end en time. Prædiken er tid ganske kort. Her er der vekselvis, frøilssang, lysang og spil af brødre menighedens orkester. Basunen for børnene synger deres julefang, og deres lyvede lys ind på en stor stige af brødre og søstre. Lysene skal bære om krigsindomstens lys i menneskene. Børnene bærer hver sit lys. Det er tradition, og det er ikke lidt af en sport i at beskytte lampen, så den ikke slår ud. Lysene bruges hjemme til at tænde stearlysene med, så julebudskabet

at kalde os en frikirke. Vi har ganske vist vor egen biskop, men udelukkende for at ordinere. Biskop Elmo Knudsen er også missionssekretær i Brødre menighedens vidtfordrede missionsvirksomhed ude i verden. Pastor Daniel Dirksen blev for 30 år siden selv ordineret af Brødre menighedens biskop. Dirksens skabne er usædvanlig. Han var tømrermester og entreprenør på Amager (deraf det hollandske navn), men forlod det hele for sammen med sin kone at missionere i Tailand i 19 år. Han gennemgik først erkebispe teologisk og medicinsk uddannelse i Holland og England. Hans kone tog sig uddanne til jordemoder. De taler begge foruden hollandsk og engelsk også flere afrikanske sprog.

Hvordan det begyndte

Med det var et sidespring. Brødre menigheden i Christiansfeld har anlagt byggeri givet den navn. Grundstøtten til et hus med en lille kirke blev nedlagt 1773. Der er således kun syv år til 200 års jubilæet, og man er begyndt forberedelserne. Brødre menighedens historie begyndte med den evangeliske folke-

19. januar. Denne hypotese må imidlertid falde, når vi underkaster aktstykket en nøjere analyse. Ved hjælp af påtegninger kan vi konstatere, at denne studie allerede lå færdig 10. januar, altså endnu før marinen officielt havde fået tilsendt Studie Nord fra OKW. Hermed tvinges vi til den antagelse, at Raeder har haft Studie Nord i hænde længe før 13. januar.

Hvis det er rigtigt, som vi har antaget, at Jodl lænte en marinestudie og på basis af denne tilfærdede en operationsskitse, der forelagdes Hitler den 19. december, må Jodis skitse underhånden være blevet tilsendt Raeder, som med dette udgangspunkt har ladet udarbejde den meget grundige Lagebetragtning i perioden op til 10. januar. Dette viser endnu en gang den kraft, hvormed Raeder gik ind for denne sag, hvoraf marinen hele fremtid måske ville komme til at afhænge.

Ved at lade Raeder få skitsen overskred Jodl faktisk sin kompetence og brød Hitlers ordre af 19. december om ikke at lade operationsskitserne cirkulere. Vi har en svag antydning af, at hærens generalstab også har haft et eksemplar i hænde, ligesom luftvåbnets generalkommandant i hvert fald mundtligt blev orienteret. Vi kan derfor ikke bygge for meget på dette ved en bedømmelse af forholdet mellem Raeder og Jodl, men vi kan konstatere, at vekselvirkningen imellem de to instanser omkring dette problem var hurtig og effektiv.

SOM OMTALT stabiliseredes situationen i Skandinavien umiddelbart efter 14. 12., hvilket fik Hitler til for en tid at stille forberedelserne i bero. Det samme gjaldt til en vis grad forberedelserne til

det ikke militære alternativ, som OKW tydsynligt overlod det til udenrigsministeriet og Rosenberg at tumle med. Vi har kildesteder, der viser, at begge alternativer havde ringe aktualitet for Hitler i begyndelsen af januar. Den 10. januar blev Studie Nord imidlertid genoptaget, og det besluttedes at nedsætte en stab under OKW til bearbejdelse af den. Spørgsmålet er, i hvilken anledning Studie Nord på ny blev aktuel. Ziemke har pegt på, at Hitler kan have fået oplysninger om den engelske demarche af 6. januar 1940 over for Norge, hvortil man truede med at overtage kontrollen med norsk territorialfarvand. Dette kunne givet opfattes som en trusel mod norsk neutralitet og ville i rigeligt mål have begrundet en genoptagelse. Vi kan imidlertid ikke konstatere, at Hitler havde kendskab til dette initiativ før omkring 15. januar, medens vi på den anden side kan konstatere, at man frygtede for engelsk landgang i Narvik omkring 10. januar. Denne frygt kan muligvis føres tilbage til en række udenlandske avismeddelelser om, at de allierede overvejede at udvide krigen til Skandinavien, der figurerede i tyske situationsmeldinger fra Canarias.

Disse avisrygter var ganske vist egnede til at øge frygten for et allieret initiativ i Skandinavien, men de indeholdt intet konkret. Den konkrete anledning til Studie Nord's genoptagelse er efter forfatterens mening at søge i Studie Nord's begrundelse, at en tysk offensiv i vest kan foranledige England til en besættelse af Norge. Netop 10. januar fastsatte Hitler på grundlag af gunstige vejrprognoser offensivens igangsættelse til 17. januar. Hvis dette er rigtigt, vil det sige, at en strategisk begrundelse

skotske
& whisky-Mkør

Drambuie

- en nydelse
uden lige -
- en ædel drik
fremstillet
efter gammel
skotsk recept
med bl.a. løve
højning, skotsk
whisky og
udsøgt urter

TATTOO SPECIAL

1/3 SCOTCH WHISKY
1/3 DRAMBUIE
1/3 TOR SHERRY

en rigtig
HERRE-DRINK
med
DRAMBUIE

☞ bør serveres kold

for en præventiv aktion, som vi kan fore tilbage til Raeder, var afgørende for Studie Nord's genoplagelse på baggrund af øget sandsynlighed for allieret indgriben i Norge.

I marinen's dagbog for 13. 1. anføres det, at studien skulle bearbejdes af en særstab med en Luftwaffe-general i spidsen og med repræsentanter for hær og flåde som henholdsvis operationsofficer og stabchef. Denne særstab var en nydannelse, et forsøg på at lade de tre værnsschefer samarbejde om en kombineret opgave, som OKW ikke havde mandskab til selv at detailbearbejde. På trods af Hitlers ordre udeblev konstitueringen af staben under Luftwaffes ledelse imidlertid. Årsagen er her nærliggende. Luftwaffe ville have alle fordele af den ventede vestoffensiv. Norgesfelttoget ville være en afledning, som ikke ville bringe Luftwaffe nævneværdige fordele. Göring måtte med rette se på planerne som et forsøg fra Raeders side på at ændre billedet til sin fordel. Carl-Axel Gemzell har vist, hvorledes Raeder og Göring ustandseligt tørnede sammen over flere år i en heftig magtkamp, som i øjeblikket var afgjort til Görings fordel. Göring saboterede simpelt hen sagen ved at undlade at opstille staben.

Dette gav Jodl en uventet chance for at realisere sine ambitioner om egentligt operativt stabsarbejde under OKW. Stillet over for værnernes manglende evne til at samarbejde om en typisk OKW-opgave kunne man på én gang løse samarbejdsproblemerne og give OKW anledning til at foretage egentlig operativ planlægning ved at overføre opgaven direkte til OKW og samtidig udvide staben. 23. 1. hedder det i Jodls dagbog:

Studie Nord wird auf Befehl des Führers zurückgezogen und nicht durch die Wehrmachtteile bearbeitet. 27. 1. bekendtgjordes det, at Studie Nord herefter ville blive bearbejdet direkte under Hitler. Keitel overtog ansvaret for planlægningen, og en særlig stab oprettedes inden for OKW, hvortil de tre værn skulle stille operationsofficerer. Studie Nord ombødtes til Weserübung. 5. februar trådte staben sammen og fik sine ordre af Keitel. Endnu på dette tidspunkt saboterede Göring foretagendet. Jodls dagbog meddeler lakonisk: »Vertreter der Luftwaffe fehlt noch.»

DET ER HER IKKE opgaven at følge planlægningsens sidste faser. Der er i det foregående kastet et helt nyt lys over de hidtil utilstrækkeligt belyste indledende stadier af planlægningen af den tyske intervention i Skandinavien. Vi har endvidere sandsynliggjort et interessefællesskab mellem Raeder og Jodl, der var bestemt af begge parters ønske om at skaffe sig øget indflydelse i en periode, da der bestod en kraftig rivalisering mellem Raeder og i første række Göring og imellem OKW og dens overkommando. Denne akse mellem Raeder og Jodl var for så vidt en succes, som OKW her for første gang opnåede kontrol med den operative planlægning af en aktion (hvilket blev indledningen til en lang række såkaldte OKW-Kriegsschauplätze) og Raeder herigenom opnåede at fore tanken om en besættelse af støttepunkter i Norge igennem. På lang sigt lykkedes det imidlertid ikke Raeder at generobre flåden den ledende stilling den havde haft i perioden september 1938 til september 1939.

IB DAMGAARD PETERSEN

Handwritten notes and signatures:
 ali
 ...
 ...
 ...